

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Floremundi Raemundi V. Cl. Olim Consiliarii Regis
Galliarvm Ex Calviniano Catholici Synopsis Omnium hujus
temporis Controversiarum tam inter Lutheranos,
Calvinistas quam alios plurimos. Sive Historia ...**

Raemond, Florimond de

Coloniae Agrippinae, 1655

III. De primis in Hungaria Lutheranis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10880

regni huius, quod opibus & potentia paucis olim
cessit, at funestis Ferdinandi & Ioannis Transylua-
niæ V Vaiuodæ, eiusque filij Stephani contentio-
nibus ad extremas miseras redactum est, statum
pluribus explicare; sed propositi mihi operis li-
neamenta sequutus, ea tantum modo exponam ex
quibus intelligi possit, quomodo Hæresis in reg-
num hoc subingressa, recepta & aucta sit, & quan-
tas turbas, eisque annexam longam etiamnum du-
rantium malorum lliadem inuexerit, sub quibus
illa mirum est in quantum excreuerit robur. Ne-
que enim Hæresis ea loca amat, ubi pax est &
quies; sed vt anguilla luto, & scarabæo fimo, sic ip-
sa bellis & seditionibus se inuoluit & tegit. Num-
quam illa iter ingreditur, nisi præmissis discordia
& rebellionem tamquam hospitij designatoribus.
Sed age, totam hanc telam continuo & historico
filo pertexamus.

II. Ludouico Hungariæ rege miserabiliter ex-
stincto ad Mohacium, Ioannes Sepusius Transyl-
uaniæ Princeps ab optimatibus quibusdam & suæ
factionis hominibus Rex fuit electus: sed Ferdi-
nandus regnum hæreditario iure (vt ipse ex Anna
Sorore Ludouici ultimi Hungariæ & schauica gente
Regis natus) sibi deberi contendebat. Et ille qui-
dem quum suis viribus defendere se non posset, in
Turcarum Imperatoris fidem & tutelam, cum ma-
ximo Christianæ Reipublicæ damno, & extrema
regni pernicie, sese dedit; hic vero Hussitarum &
Lutheranorum opera ad bellum hoc vsus, nihil ali-
ud quam victoriam & regni acquisitionem spe-
ctans, nouæ religioni aditum aperuit. Nulla tam-
en insignis mutatio accidit, vsque ad annum cir-
citer M. D. XL. quo Lazarus Suedius cum Ger-
manis militibus a Ferdinando conductus, Agrin-
am, Solnoecum, Toecæum, & complura alia oppi-
da, adeoque omnem fere regionem Tibisco flu-
uio adiacentem Transyluano eripuit; & expulsis
passim Catholicis Pastoribus, Lutheranos substi-
tuit. Sic ergo coacti Catholici, sub Turcis per-
fugium sibi quaesuerunt, à quibus & recepti sunt,
permissa religionis & fidei libertate: quam etiam-
num Catholici præ ceteris qui sub Turcarum vi-
vunt imperio, retinent: non quod Turcæ nõ con-
sueant, nouas illas religiones maiorem cum Ma-
humetismo suo habere similitudinem (quam vnus
sequentium capitum summam ostendam (sed
quod omnis non ita is hostes, eam potissimum re-
ligionem tolerandam sibi statuunt, quæ iam olim
in Imperatoris sui ditione fuit admissa. Eam vero

potissimum ob causam Turcæ hæreticos oderunt
quod quum omnes religiones in toto Mundo, et-
iam Mahumetana, corporis castigationes, vitæ au-
steritatem & ciborum abstinentiam pro articulis
fere religionis & sanctæ animæ testimonijs habe-
ant, illi tamen ieiunio, precibus & pœnitentiæ pa-
rum admodum tribuant. Atque hanc ob causam
Turcæ novos istos Christianos, *Chianpech*, id est,
Canes appellare solent.

III. Primus qui Hungariam Lutherana infecit
hæresi, Michael Statius fuit, Melanchthonis disci-
pulus. Hic cum suæ facinoræ hominibus latibus pri-
mum sibi quaesuerunt in ijs montibus qui Poloni-
am, Morauiam & Russiam ab Hungaria separant,
vt & in oppido Cassouia & alijs eorum locorum;
ijsdem vsu artibus quibus alij, qui in reliquis Chri-
stiani orbis prouincijs hæreses disseminarunt.
Postquam enim dulcibus suis & magnam pietatis
speciem habentibus verbis, vt quibus nihil in ore
frequentius quam Christi Domini & Diuini Ver-
bi nomen, plerisque illexerunt, id vnice elabo-
rando, vt vnà cum nouis suis dogmatis non minus
acerbum Papæ odium eorum animis imprimeret,
quod contra Turcam illi antea habebant. Ex quo
factum est, vt plures, relicta antiqua religione, noua
Lutheri & Melanchthonis commenta sequuti
scholis suis Magistros à Germania venientes præ-
fecerint, aut liberos suos VVitebergam & Norim-
bergam miserint. Mox vero & in publicis concio-
nibus, & in scholis & circulis etiam noua doctrina
spargi cepit. Ferdinando nequequam etiam prin-
cipijs morbi remedium afferre cupiente: qui inau-
lescens postea, & totum corpus peruadeos, tam-
quam gangræna etiam ad viscera tandem & cor
ipsum penetrauit.

IV. Meo iudicio non errant qui corruptionem
hanc Episcoporum ignauæ imputandam putant,
qui scholas diœceson suarum collapsas & tantum
non euerfas instaurare nihil pensi habuerunt. Nam
& Iuarinum, & Posonium, & Tirnauia vix um-
bram aliquam pristinae celebritatis & frequentia
retinuerant, contra hæretici in nouis passim scho-
lis & Academijs constituendis, nullis sumptibus aut
laboribus parcebant: qua vnare dici vix potest
quantopere res suas promouerint. Adolecentibus
quibus ad studia sumtus deerant, ex publico sub-
ministrabantur, quin & vixitima locupletioribus
contribuebantur. Sic in Cyclopani istorum scholis
nigræ & pestiferae scientiæ iuuentutis animis in-
stillabantur, vt miseri Hungari, quæ ipsi tradeba-